

CRNA GORA
S K U P Š T I N A

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-63-8/20-37/

Podgorica, 25. decembar 2020. godine

INFORMACIJA

O POSJETI PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE JOVANA JOLA VUČUROVIĆA BIBLIOTECI ZA SLIJEPE CRNE GORE, održanoj 25. decembra 2020. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Jovan Jole Vučurović posjetio je Biblioteku za slijepe Crne Gore u Podgorici 25. decembra 2020. godine.

Po pozivu, posjeti koja je realizovana u skladu sa Planom aktivnosti Odbora za 2020. godinu prisustvovali su zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore mr Siniša Bjeković i izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa” Milisav Korać.

Ova aktivnost Odbora planirana povodom obilježavanja 3. decembra - Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom nije realizovana početkom decembra, jer Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore 27. saziva u tom trenutku nije bio konstituisan.

Predsjednik Odbora Jovan Jole Vučurović je istakao da je Odbor za ljudska prava i slobode u prethodnom periodu posebnu pažnju posvećivao zaštiti i unapređenju prava osoba sa invaliditetom, kao veoma ranjivoj kategoriji stanovništva i svojim višegodišnjim aktivnostima doprinio rješavanju određenih problema lica sa invaliditetom, među kojima su i lica sa oštećenjem vida. Naglasio je da će Odbor u budućem periodu nastojati da taj doprinos bude još snažniji. Svjestan je da se za lica sa oštećenjem vida moraju obezbijediti kvalitetniji život i jednake šanse. Najavio je da će Odbor, bazirajući se na preporukama iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori, marljivo raditi na obezbjeđivanju potpune inkluzije ovih lica u crnogorskom društvu, što nije lak zadatak, ali će na njemu svi nadležni subjekti morati zajedno da rade. Poručio je da će Biblioteka za slijepe i njeni korisnici imati njegovu punu podršku, kao i podršku cijelog Odbora, jer poslanici žele da pomognu licima sa oštećenjima vida, na način što će i lično posredovati kod nadležnih ministarstava, kako bi se preduzeli koraci na rješavanju problema osoba sa invaliditetom. S obzirom na to da je ovo teško i zahtjevno vrijeme, ne samo za Crnu Goru, već cijelu planetu, predsjednik Odbora je zaključio da moramo biti podrška i pomoć jedni drugima.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore mr Siniša Bjeković je saopštio da se osnivanjem Javne ustanove Biblioteka za slijepe Crne Gore nastavlja ideja koju je i sam prije petnaestak godina inicirao na Pravnom fakultetu Crne Gore, pokušavajući da napravi kutak za studente sa oštećenjima vida kako bi se postigao minimum stepena ravnopravnosti i njihovog jednakog učešća u obrazovanju, na način na koji je to omogućeno drugim učesnicima obrazovnog procesa. Biblioteka za slijepe je odgovor na sve napore da se na jasan, konkretan način osobe sa oštećenjem vida dovedu makar u minimalno ravnopravan položaj sa ostalim članovima društva. Istakao je da institucija Zaštitnika ogromnu pažnju posvećuje licima sa invaliditetom. Još jednom je ukazao na neophodnost formiranja registra osoba sa invaliditetom, čime bi se utvrdio i broj

osoba sa oštećenjem vida što bi bila polazna osnova za kreiranje adekvatnih socijalnih i drugih politika u ovoj oblasti.

Direktor Biblioteke za slijepe Crne Gore Božidar Denda i predsjednik Savjeta Biblioteke dr Zdravko Vukčević su informisali učesnike posjete o radu Biblioteke za slijepe, uzorne institucije kulture.

Direktor Božidar Denda je informisao da je osnivač Biblioteke Vlada Crne Gore koja je 2004. godine donijela Uredbu o osnivanju JU Biblioteka za slijepe Crne Gore, dok je sama Biblioteka počela da radi u oktobru 2006. Sredstva za ostvarivanje djelatnosti i rad Biblioteke obezbjeđuju se iz državnog budžeta, sopstvenih prihoda, donacija i drugih izvora u skladu sa zakonom. Nemaju sopstveni, već rade u rentiranom prostoru. Biblioteku čine tri odjeljenja - za opšte poslove, bibliotečko i tehničko odjeljenje. Ima 11 zaposlenih i 730 korisnika. Djelatnosti Biblioteke su:

- nabavka, obrada, čuvanje, zaštita, korišćenje, prezentacija i popularizacija bibliotečke građe na Brajevom pismu i u tehnikama pristupačnim za lica oštećenog vida,
- izdavanje knjiga na Brajevom pismu i transponovanje knjiga sa crnog tiska na formate pristupačne osobama oštećenog vida,
- izdavanje časopisa za lica oštećenog vida,
- organizovanje čitaonice,
- organizovanje promocija knjiga, književnih večeri, tribina, okruglih stolova i kulturnih skupova za potrebe lica oštećenog vida i
- drugi poslovi u skladu sa zakonom i statutom.

Knjižni fond koji broji 19.800 bibliotečkih jedinica čine publikacije: u DAISY formatima, u digitalnom MP3 formatu, u analognom formatu na audio trakama, na Brajevom pismu i na crnom tisku. Pružaju različite bibliotečke servise kao što su: servis kućne dostave na adrese na teritoriji Glavnog grada, servis poštanske dostave i servis neposrednog preuzimanja publikacija u prostorijama Biblioteke. Naglasio je da su svi servisi besplatni i da se, shodno odluci Savjeta, članarina ne plaća. Zanimljivo je da knjige u posebnim ambalažama šalju i našim iseljenicima, čak do Australije, Novog Zelanda i Sjedinjenih Američkih Država. Takođe, istakao je da je u prvom talasu epidemije COVID- 19 zabilježeno 80% više isporučenih publikacija u odnosu na isti period prošle godine. Tokom 2019. godine Biblioteka je otpremila skoro 12.000 publikacija. Biblioteka izdaje časopise „Glas” koji izlazi mjesečno od aprila 2011. godine i „Tačke kulture”, prvi časopis na Brajevom pismu u Crnoj Gori posvećen kulturi i mladima, koji izlazi dvomjesečno. U okviru kulturnog programa Biblioteka za slijepe organizuje književne programe, koncerte, izložbe i projekcije filmova u pristupačnom formatu. Organizuju oko 25 pojedinačnih programa godišnje koje posjeti 500-600 osoba. Godišnje pripreme oko 100 novih publikacija u audio DAISY formatu, 20 novih publikacija na Brajevom pismu, 12 novih časopisa u audio formatu i šest novih brojeva časopisa na Brajevom pismu.

Direktor Biblioteke za slijepe Crne Gore Božidar Denda je istakao i da su posebno ponosni na projekat „Ljepote Crne Gore na dlanu” za koji su prošle godine dobili nagradu Savjeta Evrope za najbolju priču i projekat o kulturnoj baštini, kada je ovaj projekat proglašen za jedan od deset najboljih među 80 projekata iz 50 država Evrope. U okviru ovog projekta predstavili su 23 eksponata u 3D tehnici kojima prikazuju kulturne, istorijske i vjerske spomenike naše države. Tokom 2019. i 2020. godine projektno, uz podršku Ministarstva kulture, realizovali su izdavanje časopisa „Glas” i „Tačke kulture” kao i projekat „Nauči i štampaj u 3D tehnici - vidi svoje ideje” u okviru kojeg je, uz podršku Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, za rad sa 3D štampom obučeno

osam lica oštećenog vida nakon čega su pojedini zaposleni. Ocijenio je da bi bez ovakve ustanove kulture država Crne Gore i društvo bili nekompletni.

Direktor Denda je podsjetio da je Vlada Crne Gore 12. marta 2020. godine utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Marakeškog ugovora za olakšanje pristupa objavljenim djelima za osobe koje su slijepe, slabovide ili imaju druge poteškoće u korišćenju štampanih materijala, ali isti nije razmotren tokom prethodnog saziva Skupštine Crne Gore. Apelovao je da se Predlog zakona u Skupštini što prije usvoji čime će se do kraja legalizovati djelatnost svih ovlašćenih subjekata za rad na transponovanju materijala u pristupačne formate, a u Crnoj Gori taj posao, u skladu sa zakonom i profesionalno, jedino radi Biblioteka za slijepe. Time bi se obezbijedilo da Biblioteka bez plaćanja posebne naknade autorima i izdavačkim kućama može da radi na transponovanju publikacija sa crnog tiska na pristupačne formate, čime će biti omogućeno uživanje ljudskog prava svih kategorija čitalaca, pa i onih koji su zbog određenih disfunkcija ometeni da koriste štampane materijale. Podsjetio je da je Srbija ratifikovala ovaj Sporazum u januaru 2020. godine, a Hrvatska i Slovenija su to uradile ulaskom u Evropsku uniju.

Direktor JU Biblioteka za slijepe Crne Gore je ukazao da Biblioteku primarno treba posmatrati kao instituciju kulture. Književni fond ove ustanove čini pokretni fond kulturne baštine Crne Gore i Biblioteka mora da obezbijedi njegovo uvećavanje. Potpuna inkluzija lica sa invaliditetom u društvu biće ostvarena tek kada se omogući njihovo angažovanje na visokim funkcijama koje nijesu neposredno povezane socijalnim ili zdravstvenim pitanjima, kao što je to urađeno u Vladi Velike Britanije, čiji je predsjednik Toni Bler za ministra unutrašnjih poslova postavio Dejvida Blanketa koji je imao stoprocentno oštećenje vida.

Predsjednik Savjeta Biblioteke za slijepe Crne Gore dr Zdravko Vukčević očekuje da će se u predstojećem periodu uspostaviti drugačiji pristup prema djelovima populacije sa margine društva i institucijama koje zadovoljavaju njihove intelektualne potrebe. Biblioteka za slijepe nije u centru medijske pažnje, njeni korisnici se nijesu borili protestima, saopštenjima ili manifestacijama bilo koje vrste, već su u tišini neprimijećeni čekali da ih se sjetimo i učinimo ih ravnopravnim građanima ove države. Biblioteka za slijepe je realizovala njihove kulturne, obrazovne, intelektualne i socijalne potrebe i prerasla je u pravi specijalizovani centar kulture. Nadležno Ministarstvo kulture je do sada imalo razumijevanje za Biblioteku u dijelu servisiranja tekućih djelatnosti, uključujući i zakup zemljišta i zgrade u kojoj se nalazi, a koji nijesu prilagođeni ni za jednu potrebu funkcionisanja biblioteke ovog tipa. Iako organ državne uprave nadležan za kulturu dodjeljuje sredstva za projekat za zgradu Biblioteke, iz nejasnih razloga administracije Glavnog grada ta sredstva se vraćaju u budžet, tako da lica sa oštećenim vidom još uvijek nemaju svoj dom. Knjiga kao konvencionalni medij za prenos informacija i biblioteka kao institucija nalaze se u ozbiljnoj krizi – ni za knjige ni za klasične djelatnosti više nema potrebe, ali se umjesto njih javljaju nove potrebe u bibliotečkoj djelatnosti. Biblioteka za slijepe mora ispuniti dva zahtjeva - da bude i klasična i virtuelna i pritom da radi u optimalnim uslovima. Zaključio je da su mnogi ljudi bez čula vida bili duhovno prosvjećeni - poput Homera ili Višnjića, a pitanje je da li bi oni bili to što jesu da su posmatrali svijet očima kojima ga mi posmatramo.

Izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa" Milisav Korać je podsjetio da je u Crnoj Gori nažalost prisutno nedovoljno učešće lica sa invaliditetom u javnom i političkom životu. Istakao je da podržava delegiranje osoba sa invaliditetom na značajnijim funkcijama. Raduje ga najava ministra pravde, ljudskih i manjinskih prava dr Vladimira Leposavića o formiranju direktorata za zaštitu prava lica sa invaliditetom. Saradnja sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore je izuzetno dobra, a naročito je poboljšana nakon izbora mr Siniše Bjekovića za Zaštitnika. Ohrabren uvodnim riječima

predsjednika Odbora, izrazio je želju za održavanje sastanka u januaru 2021. godine, kako bi predstavnici Saveza „Naša inicijativa“ mogli uputiti svoje sugestije za dalje poboljšanje položaja lica sa invaliditetom u Crnoj Gori, a prvenstveno u vezi sa raspodjelom sredstava za finansiranje nevladinih organizacija.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Jovan Jole Vučurović je istakao da će se založiti da se Predlog zakona o potvrđivanju Marakeškog ugovora za olakšanje pristupa objavljenim djelima za osobe koje su slijepe, slabovide ili imaju druge poteškoće u korišćenju štampanih materijala što prije nađe na dnevnom redu Skupštine.

Istakao je da mu je bilo izuzetno zadovoljstvo i velika čast što je imao priliku da se upozna sa uslovima rada Biblioteke i njenim sadržajima. Obećao je da će kao predsjednik Odbora vrlo temeljno raditi na unapređenju odnosa i saradnje Odbora sa Bibliotekom, ali i sa organizacijama koje se bave zaštitom prava lica sa invaliditetom.

Predstavnici Biblioteke za slijepe Crne Gore su izrazili zahvalnost na inicijativi Odbora za ljudska prava i slobode za realizaciju ove posjete, uz očekivanje da će uspostavljena saradnja u predstojećem periodu biti unaprijeđena.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

Jovan Jole Vučurović